

Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại: Dân ca Quan họ Bắc Ninh

Kim Dung | Thứ Bảy, 13/09/2014 23:41 GMT +7

Hàng năm, cứ mỗi độ xuân về và khi mùa thu tới, người dân 49 làng Quan họ gốc thuộc xứ Kinh Bắc (bao gồm cả Bắc Ninh và Bắc Giang ngày nay), dù ở bất cứ nơi đâu cũng trở về quê hương để trải hội đình, hội chùa, những lễ hội hết sức độc đáo bởi đã gắn liền với trình diễn Quan họ tự bao đời nay.

Hàng năm, cứ mỗi độ xuân về và khi mùa thu tới, người dân 49 làng Quan họ gốc thuộc xứ Kinh Bắc (bao gồm cả Bắc Ninh và Bắc Giang ngày nay), dù ở bất cứ nơi đâu cũng trở về quê hương để trải hội đình, hội chùa, những lễ hội hết sức độc đáo bởi đã gắn liền với trình diễn Quan họ tự bao đời nay.

Mặc dầu còn có những ý kiến khác nhau về thời điểm ra đời của Quan họ, có ý kiến cho là Quan họ có từ thế kỷ 11, số khác cho là từ thế kỷ 17, song, các công trình khảo sát, nghiên cứu từ trước tới nay đều đã khẳng định giá trị to lớn của di sản "Văn hóa Quan họ", đặc biệt là dân ca Quan họ, loại hình nghệ thuật được coi là cốt lõi của văn hóa xứ "Kinh Bắc" ngàn năm văn hiến.

Dân ca Quan họ là một hình thức hát giao duyên. Những liền anh trong trang phục truyền thống khăn xếp, áo the và những liền chị duyên dáng trong bộ áo mớ ba, mớ bảy, đầu đội nón thúng quai thao, cùng nhau hát đối những câu ca mộc mạc, đằm thắm, cách hát theo lối truyền thống không cần nhạc đệm mà vẫn đầy chất nhạc, thể hiện nét văn hóa tinh tế của người Quan họ.

Theo quan niệm của người Quan họ, nghệ nhân là những người có kỹ năng hát "vang, rền, nền, nảy" điêu luyện, thuộc nhiều bài, nhiều "giọng" Quan họ. Họ chính là những bậc thầy dân gian thực hành việc sáng tạo, lưu giữ và trao truyền vốn di sản quý báu đó cho các thế hệ mai sau nên rất xứng đáng được tôn vinh.

Ngày nay, trước sức ép của xu thế toàn cầu hóa về kinh tế, quốc tế hóa về văn hóa và sự phát triển mạnh mẽ, đa dạng, nhiều ưu thế của các loại hình văn hóa, nghệ thuật, cũng như nhiều loại hình di sản văn hóa phi vật thể khác, Quan họ cổ cũng phải đối mặt với một thách thức lớn là nguy cơ bị mai một, thậm chí có thể bị mất hẳn nếu không kịp thời có biện pháp bảo vệ lâu dài cho thế hệ trẻ. Bởi vậy, lẽ lối sinh hoạt ca hát Quan họ cổ, những giọng hát cổ với kỹ thuật "vang, rền, nền, nảy" vốn đã làm nên giá trị đặc sắc của dân ca Quan họ hiện đang lưu tồn trong trí óc và trái tim say nghề của các cụ "Liền anh, Liền chị" nay đã trạc tuổi 70 đến 90 rất cần được trao truyền và tiếp nối.

Thực hiện Luật Di sản văn hóa và Quyết định của UNESCO về "Thiết lập Hệ thống Bảo vật Nhân văn sống", được sự hỗ trợ của Văn phòng UNESCO Hà Nội, năm 2003 Cục DSVH đã phối kết hợp với Sở Văn hóa - Thông tin tỉnh Bắc Ninh triển khai đề án thí điểm nghiên cứu xây dựng danh sách nghệ nhân Quan họ và đã chọn ra được danh sách 6 cụ đại diện cho lối ca

Quan họ cổ của tỉnh Bắc Ninh. Dự án nhằm mục đích tôn vinh và hỗ trợ nghệ nhân, góp phần nâng cao nhận thức của cộng đồng về công tác bảo vệ DSVHPVT Quan họ.

Tháng 9 năm 2005, Việt Nam đã phê chuẩn tham gia Công ước năm 2003 của UNESCO về Bảo vệ di sản văn hóa phi vật thể. Tháng 4/2006, Công ước này chính thức có hiệu lực.

Từ năm 2002, Chính phủ đã giao cho Bộ Văn hóa - Thông tin lập hồ sơ khoa học về "Dân ca Quan họ Bắc Ninh". Hồ sơ này đang được các cơ quan, tổ chức và cộng đồng địa phương tích cực xây dựng để trình UNESCO đăng ký vào "Danh sách di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại".,

Nguồn: **Cục Di sản văn hóa**